Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (sedmo vijeće)

23. siječnja 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Ugovori o potrošačkim kreditima – Direktiva 2008/48/EZ – Zahtjevi u vezi s informacijama koje treba uključiti u takav ugovor o kreditu – Obveza obavještavanja – Trajanje ugovora – Efektivna kamatna stopa (EKS) – Pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a”

U predmetu C-677/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu, Slovačka), odlukom od 12. listopada 2023., koju je Sud zaprimio 14. studenoga 2023., u postupku

A. B.,

F. B.

protiv

Slovenská sporiteľňa a.s.,

SUD (sedmo vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik prvog vijeća, u svojstvu predsjednika sedmog vijeća, M. L. Arastey Sahún (izvjestiteljica), predsjednica petog vijeća, i J. Passer, sudac,

nezavisni odvjetnik: A. M. Collins,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za A. B. i F. B., I. Šafranko, *advokát*,

– za Slovenská sporiteľňa a.s., M. Dubovský, *advokát*,

– za slovačku vladu, E. V. Larišová, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: slovački

– za Europsku komisiju, P. Ondrůšek i A. Tokár, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15, svezak 8., str. 101. i ispravak SL 2016., L 332, str. 25.) i Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravak SL 2014., L 283, str. 66.), kako je izmijenjena Direktivom Komisije 2011/90/EU od 14. studenoga 2011. (SL 2011., L 296, str. 35.) (SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 14., str. 216., u daljnjem tekstu: Direktiva 2008/48).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba A. B. i F. B., dvaju potrošača, s jedne strane, i Slovenská sporiteľňe a.s., banke, s druge strane, u vezi sa zahtjevom za utvrđenje ništetnosti određenih odredbi ugovora o kreditu (u daljnjem tekstu: ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku) i utvrđenje da je predmetni kredit izuzet od kamata i troškova.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2005/29/EZ

3 Člankom 3. Direktive 2005/29, naslovljenim „Područje primjene”, u stavku 1. propisuje se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom.”

Direktiva 2008/48

4 Uvodna izjava 31. Direktive 2008/48 glasi:

„S ciljem omogućavanja potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, isti bi trebao sadržavati sve potrebne informacije u jasnom i sažetom obliku.”

5 Člankom 5. Direktive, naslovljenim „Informacije prije sklapanja ugovora”, u stavku 1. propisuje se:

„Pravodobno, prije nego što se potrošač obveže ugovorom o kreditu ili ponudom, vjerovnik i, kada je to primjereno, kreditni posrednik, na temelju kreditnih uvjeta i odredaba koje nudi vjerovnik i, prema potrebi, želja i informacija koje je izrazio odnosno dostavio potrošač, potrošaču pružaju sve informacije koje su mu potrebne za uspoređivanje različitih ponuda s ciljem donošenja informirane odluke o tome hoće li sklopiti ugovor o kreditu. […]

Predmetne informacije definiraju:

[…]

(g) efektivnu kamatnu stopu [EKS] i ukupan iznos koji potrošač treba platiti, ilustrirane reprezentativnim primjerom u kojemu se spominju sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope; ako je potrošač obavijestio vjerovnika o jednoj komponenti ili većem broju komponenata koje želi da njegov kredit ima, kao što je trajanje ugovora o kreditu i ukupan iznos kredita, vjerovnik u obzir uzima i te komponente; ako su ugovorom o kreditu predviđeni različiti načini povlačenja tranše s različitim pristojbama ili stopama zaduživanja te ako vjerovnik primjenjuje pretpostavku navedenu u točki (b) dijela II. Priloga I., on je dužan naznačiti da drukčiji mehanizmi povlačenja tranše za tu vrstu kredita mogu rezultirati višim efektivnim kamatnim stopama;

[…]”

6 Člankom 6. navedene direktive, naslovljenim „Zahtjevi za pružanje informacija prije sklapanja ugovora za određene ugovore o kreditu u obliku ugovora o prekoračenju po računu i za određene specifične ugovore o kreditu”, određuje se:

„1. Pravodobno, prije nego što se potrošač obveže ugovorom o kreditu ili ponudom ugovora o kreditu iz članka 2. stavaka 3., 5. ili 6., vjerovnik i, prema potrebi, kreditni posrednik dužni su, na temelju uvjeta i odredaba kredita koji nudi vjerovnik i, kada je to primjereno, želja i informacija koje je izrazio odnosno dostavio potrošač, potrošaču pružiti sve informacije koje su mu potrebne za usporedbu različitih ponuda s ciljem donošenja informirane odluke o tome hoće li sklopiti ugovor o kreditu.

Predmetne informacije definiraju:

[…]

(f) efektivnu kamatnu stopu, ilustriranu reprezentativnim primjerom u kojem su spomenute sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

[…]”

7 Članak 10. te direktive, naslovljen „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, glasi kako slijedi:

„1. Ugovori o kreditu sastavljaju se na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju.

Sve ugovorne stranke dobivaju primjerak ugovora o kreditu. Ovaj članak ne dovodi u pitanje bilo kakva nacionalna pravila koja se odnose na valjanost sklapanja ugovora o kreditu koji su u skladu s pravom Zajednice.

2. Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[…]

(c) trajanje ugovora o kreditu;

[…]

(g) [EKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu; treba spomenuti sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

(h) iznos, broj i učestalost uplata koje je potrošač dužan izvršiti te, kada je to primjereno, redoslijed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim stopama zaduživanja u svrhu povrata;

[…]”

8 Člankom 14. Direktive 2008/48, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz ugovora”, u stavku 1. propisuje se:

„Potrošač ima rok od 14 kalendarskih dana u kojem se može povući iz ugovora o kreditu bez navođenja bilo kakvog razloga.

Rok povlačenja počinje

(a) ili od dana sklapanja ugovora o kreditu; ili

(b) od dana na koji potrošač primi uvjete ugovora i informacije u skladu s člankom 10. ako je taj dan kasniji od dana iz točke (a) ovog podstavka.”

9 U skladu s člankom 19. navedene direktive, naslovljenim „Izračun [EKS-a]”:

„[…]

3. Izračun [EKS-a] temelji se na pretpostavci da će taj ugovor o kreditu ostati valjan tijekom dogovorenog vremenskog razdoblja te da će i vjerovnik i potrošač ispuniti svoje obveze prema uvjetima i datumima definiranima u tom ugovoru o kreditu.

4. U slučaju ugovora o kreditu koji sadrže klauzule koje dopuštaju varijacije stope zaduživanja i, prema potrebi, pristojbi sadržanih u [EKS-u], ali koje se ne mogu odrediti u trenutku izračuna, [EKS] izračunava se prema pretpostavci da će stopa zaduživanja i ostale pristojbe ostati fiksne u odnosu na početnu razinu i da će se one primjenjivati sve do kraja ugovora o kreditu.

5. Kada je to potrebno, u izračunu [EKS-a] mogu se primijeniti i dodatne pretpostavke navedene u Prilogu I.

Ako pretpostavke navedene u ovom članku i u dijelu II. Priloga I. nisu dovoljne za izračun [EKS-a] na jednoobrazan način ili ako one nisu prilagođene komercijalnoj situaciji na tržištu, [Europska k]omisija može odrediti potrebne dodatne pretpostavke za izračun [EKS-a] ili izmijeniti postojeće. […]"

10 Članak 22. te direktive, naslovljen „Usklađivanje i imperativna narav ove Direktive", u stavku 1. glasi:

„Ako ova Direktiva sadrži usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih ovom Direktivom."

11 Članak 23. te direktive, naslovljen „Sankcije", propisuje:

„Države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredaba koje se donose na temelju ove Direktive i poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće."

12 U dijelu II. točkama (a) do (j) Priloga I. Direktivi 2008/48 navedene su dodatne pretpostavke potrebne za izračun EKS-a.

Slovačko pravo

13 Zákonom č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zakon br. 129/2010 o potrošačkim kreditima i drugim kreditima i zajmovima koji se odobravaju potrošačima te o izmjenama i dopunama određenih zakona) od 9. ožujka 2010. (br. 129/2010 Z. z), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon br. 129/2010), u slovačko pravo prenosi se Direktiva 2008/48.

14 U skladu s člankom 9. Zakona br. 129/2010:

„1. Ugovor o potrošačkom kreditu sastavlja se u pisanom obliku. Sve ugovorne stranke primaju barem jedan primjerak na papiru ili nekom drugom trajnom mediju, koji je na raspolaganju potrošaču.

2. Osim općih navoda sadržanih u Občiansky zákonníku (Građanski zakonik) […], ugovor o potrošačkom kreditu mora sadržavati sljedeće elemente:

[…]

(f) trajanje ugovora o potrošačkom kreditu i datum konačne otplate potrošačkog kredita,

(g) ukupan iznos i konkretnu valutu potrošačkog kredita i uvjete njegova korištenja,

[…]

(i) kamatnu stopu potrošačkog kredita, uvjete koji se primjenjuju na tu stopu, indeks ili referentnu kamatnu stopu na koju je vezana kamatna stopa potrošačkog kredita te razdoblja prilagodbe kamatne stope potrošačkog kredita, uvjete i postupke za takvu prilagodbu; ako se različite kamatne stope na potrošački kredit primjenjuju ovisno o okolnostima, te se informacije odnose na sve primjenjive kamatne stope na potrošački kredit,

(j) [EKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti, izračunan na temelju podataka relevantnih u trenutku sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu; navode se sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

(k) iznos, broj i datume uplata glavnice, kamata i drugih troškova te, po potrebi, redoslijed kojim će se te uplate koristiti za plaćanje preostalih anuiteta koji se naplaćuju po različitim stopama zaduživanja u svrhe povrata;

[…]

(m) sažetak razdoblja i uvjeta plaćanja kamata i svih povezanih jednokratnih i višekratnih pristojbi, ako se troškovi i kamate plaćaju bez amortizacije glavnice,

(n) prema potrebi, naknade za vođenje jednog ili više računa na kojima se evidentiraju i transakcije uplata i povlačenje tranši; ako je otvaranje računa obvezno, naknade za upotrebu određenog sredstva plaćanja i za transakcije uplata i povlačenja tranši, sve druge naknade koje proizlaze iz ugovora o kreditu i uvjeti prema kojima se te naknade mogu mijenjati;

[…]

(r) iznos troškova koje potrošač duguje za javnobilježničke akte, ako su poznati vjerovniku.

[…]”

15 Člankom 11. stavkom 1. Zakona br. 129/2010 određuje se:

„Odobreni potrošački kredit smatra se oslobođenim od kamata i troškova ako:

[…]

(b) ugovor o potrošačkom kreditu ne sadržava informacije iz članka 9. stavka 2. točaka (a) do (k), (r) i (y),”

16 Članak 122. Građanskog zakonika predviđa da rokovi moraju biti izraženi, među ostalim, u mjesecima i godinama.

Glavni postupak i prethodna pitanja

17 Dana 29. listopada 2014. osobe A. B. i F. B. sklopile su sa Slovenská sporiteľňom ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku, čija im je glavnica uplaćena na bankovni račun istoga dana. Ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku sklopljen je na određeno vrijeme jer su se tužitelji u glavnom

postupku obvezali vratiti predmetni kredit u 108 mjesečnih rata u iznosu od 54,20 eura. Svaki mjesečni obrok dospijevao je dvadesetoga dana u mjesecu. Rok za prvu uplatu bio je 20. prosinca 2014. te je ugovoreno da će posljednji obrok biti uplaćen 20. studenoga 2023.

18 Ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku predviđao je EKS od 17,93 % i ukupan iznos od 5858,98 eura koji treba vratiti. Rubrika tog ugovora, naslovljena „Pretpostavke upotrijebljene u izračunu EKS-a”, glasila je kako slijedi: „Kredit je isplaćen u cijelosti čim dužnik ispuni svoje obveze u skladu s uvjetima i u rokovima navedenima u ugovoru o kreditu, a kamatna stopa vrijedi do kraja kreditnog odnosa.” Točka 12. dijela III. navedenog ugovora propisivala je: „Ugovor se sklapa na određeno vrijeme do potpunog prestanka svih odnosa koji su nastali u vezi s kreditom.”

19 Tužitelji u glavnom postupku smatrali su da je potonja odredba „nejasna” i da zamjenjuje obvezno navođenje trajanja ugovora o kreditu. Osim toga, istaknuli su da ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku ne sadržava naznaku svojega trajanja ni pretpostavki upotrijebljenih u izračunu EKS-a.

20 Smatrajući da su ugovorom o kojem je riječ u glavnom postupku povrijeđena njihova prava kao potrošača, tužitelji iz glavnog postupka podnijeli su Okresný súdu Prešov (Općinski sud u Prešovu, Slovačka) zahtjev za utvrđenje ništetnosti odredbi tog ugovora i utvrđenje da je kredit izuzet od kamata i troškova.

21 Odlučujući o žalbi koju su tužitelji iz glavnog postupka podnijeli protiv presude tog suda, Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu, Slovačka), koji je sud koji je uputio zahtjev, smatra da datumi dospijeća prvog i posljednjeg obroka otplate kredita ne odgovaraju nužno stvarnom trajanju ugovora. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, bilo bi „iznimno problematično” odrediti precizan vremenski okvir za uslugu kredita, njegovo trajanje i datum potpunog izvršenja svih obveza iz ugovora o kreditu.

22 Međutim, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, odredbe Direktive 2008/48 i osobito njezin članak 10. stavak 2. zahtijevaju da trajanje ugovora o kreditu bude navedeno u tom ugovoru, pri čemu sama mogućnost potrošača da izračuna to trajanje uzimajući u obzir datume dospijeća obroka otplate kredita u tom pogledu nije dovoljna.

23 Osim toga, s obzirom na to da članak 122. Građanskog zakonika predviđa da rokovi moraju biti izraženi, među ostalim, u mjesecima i godinama, određivanje trajanja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku moglo bi se smatrati izričitim i da stoga ispunjava zahtjev jasnoće i sažetosti postavljen Direktivom 2008/48.

24 Kad je riječ o Direktivi Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24. i ispravak SL 2024., L 2024./90009) i Direktivi 2005/29, i unatoč tomu što sud koji je uputio zahtjev nije postavio pitanje o tumačenju tih direktiva, taj sud, s jedne strane, smatra da treba uzeti u obzir Direktivu 93/13 kako bi se protumačio zahtjev preciznosti ugovornih odredbi u skladu s Direktivom 2008/48 i, s druge strane, utvrđuje da je pitanje jesu li pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a bitne povezano s ispitivanjem mogućeg postojanja zavaravajuće poslovne prakse. U tom se pogledu postavlja pitanje odgovara li u ovom slučaju razdoblje nakon kraja pružanja usluge kredita, koje može biti dulje od trajanja ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, razdoblju nakon predmetnog trgovačkog posla u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29.

25 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome zašto Direktiva 2008/48 zahtijeva ne samo navođenje EKS-a u ugovoru o kreditu nego i uključivanje u taj ugovor svih pretpostavki primijenjenih u izračunu te stope, s obzirom na to da su sve pretpostavke potrebne za taj izračun obvezni elementi navedenog ugovora koji se moraju posebno navesti u tom ugovoru.

26 Taj sud smatra da je zahtjev, predviđen tom direktivom, da se u ugovoru o kreditu izlože pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a opravdan činjenicom da se ne može smatrati da prosječni potrošač može sam identificirati sve te pretpostavke.

27 U tim je okolnostima Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 10. stavak 2. točku (c) Direktive [2008/48] tumačiti na način da:

– jasno i sažeto definiranje ugovornom odredbom razdoblja trajanja ugovora o kreditu zahtijeva da se izričito definira razdoblje trajanja ugovora o kreditu, primjerice navođenjem datuma sklapanja i završetka razdoblja trajanja ugovora (od… do…), eventualno korištenjem kalendarskih vremenskih jedinica kao što su primjerice mjeseci ili godine (primjerice na razdoblje od jedne godine) ili

– je dovoljno da potrošač treba izračunati ili odrediti razdoblje trajanja ugovora na drugi način na temelju ugovornih odredbi, primjerice na temelju broja mjesečnih obroka ili trenutka konačne otplate kredita?

2. Treba li članak 10. stavak 2. točku (c) [Direktive 2008/48] tumačiti na način da razdoblje trajanja ugovora definirano ugovorom o kreditu odgovara razdoblju definiranom kao „tijekom trgovačkog posla” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive [2005/29]?

3. Treba li članak 10. stavak 2. točku (g) [Direktive 2008/48] u dijelovima u kojima se navode sintagme „jasno i sažeto” i „sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope” tumačiti na način da:

– pretpostavke primijenjene u izračunu [EKS-a] moraju biti jasno naznačene u ugovoru kao pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a ili

– potrošač treba sam utvrditi odgovarajuće pretpostavke primijenjene u izračunu efektivne kamatne stope na temelju ugovornih odredbi?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

28 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (c) Direktive 2008/48 tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu mora izričito navesti njegovo trajanje ili je s obzirom na tu odredbu dovoljno da odredbe tog ugovora omogućuju potrošaču da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi to trajanje.

29 Najprije valja podsjetiti na to da u skladu s navedenom odredbom ugovor o kreditu jasno i sažeto definira trajanje ugovora o kreditu.

30 Kao što to proizlazi iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, s obzirom na uvodnu izjavu 31., zahtjev da se u ugovoru o kreditu sastavljenom na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u jasnom i sažetom obliku navedu elementi iz te odredbe nužan je da se potrošač upozna sa svojim pravima i obvezama (presude od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 31., i od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 70 i navedena sudska praksa).

31 Potrošačeva svijest i dobro razumijevanje elemenata koje ugovor o kreditu obvezno mora sadržavati, u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive 2008/48, nužni su za pravilno izvršenje tog ugovora (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 71. i navedena sudska praksa).

32 Ta obveza pridonosi postizanju cilja Direktive 2008/48, koji se sastoji od toga da se u području potrošačkog kreditiranja predvidi potpuno i obvezatno usklađivanje u cijelom nizu ključnih područja koje se smatra nužnim kako bi se osiguralo da svi potrošači Europske unije uživaju visoku i jednaku razinu zaštite svojih interesa te kako bi se olakšalo stvaranje učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja (presuda od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 32., i od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 72. i navedena sudska praksa).

33 Osim toga, Sud je preciznije utvrdio doseg navedenog zahtjeva u pogledu navođenja iznosa, broja i učestalosti uplata koje potrošač treba izvršiti u ugovoru o kreditu, u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (h) te direktive.

34 U tom pogledu Sud je presudio da je cilj te odredbe osigurati da potrošač zna datum dospijeća svake uplate koju mora izvršiti. Stoga je taj cilj ispunjen ako uvjeti tog ugovora potrošaču omogućuju da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi datume tih uplata (presuda od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 48. i 49.).

35 Nakon tih razmatranja, Sud je zaključio da članak 10. stavak 2. točku (h) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da nije nužno da se u ugovoru o kreditu navodi svako dospijeće uplate koju potrošač treba izvršiti upućivanjem na točan datum, ako uvjeti ugovora potrošaču omogućuju da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi datume tih uplata (presuda od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 50.).

36 U ovom predmetu za tumačenje članka 10. stavka 2. točke (c) Direktive 2008/48 valja primijeniti zaključivanje iz te presude.

37 Kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točkama 30. i 31. ove presude, potrošačeva svijest o trenutku u kojem ugovor prestaje od temeljne je važnosti za njegovo ostvarivanje prava i obveza kao i za pravilno izvršenje tog ugovora.

38 Osim toga, kao što je to Sud presudio, izvršenje ugovora predstavlja prirodni mehanizam prestanka ugovornih obveza (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 279.).

39 Prestanak ugovornih obveza označava prestanak ugovora i stoga određuje njegovo trajanje.

40 Sud je smatrao da se u slučaju potpunog izvršenja ugovora o kreditu obvezom pružanja informacija predviđenom u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 načelno više ne može ostvariti cilj koji se nastoji postići tom odredbom, koji se sastoji u tome da se potrošaču omogući da dobije sve informacije koje su potrebne za pravilno izvršenje ugovora i konkretno za ostvarivanje njegovih prava, među kojima je i njegovo pravo na povlačenje iz ugovora, kako bi se mogao upoznati s opsegom svojih prava i obveza. Iz toga proizlazi da te obveze više nemaju jednaku korisnost nakon što je ugovor potpuno izvršen (presuda od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 277.).

41 U ovom slučaju u ugovoru o kojem je riječ u glavnom postupku nije izričito navedeno njegovo trajanje, nego se navodi broj mjesečnih obroka koje trebaju uplatiti tužitelji u glavnom postupku te datum dospijeća prvog i posljednjeg od tih mjesečnih obroka.

42 S obzirom na razmatranja navedena u točkama 37. do 40. ove presude, valja utvrditi da je trajanje ugovora o kreditu poput ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku usko povezano s potpunim ispunjenjem obveza svake od stranaka tog ugovora i stoga u biti, zajmodavčevom isplatom glavnice i zajmoprimčevim povratom kredita u cijelosti.

43 Prema tome, trajanje ugovora o kreditu, u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (c) Direktive 2008/48, ne mora nužno biti izraženo formalnim navođenjem točnog datuma početka i završetka tog ugovora, pod uvjetom da njegove odredbe potrošaču omogućuju da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi to trajanje.

44 Na sudu koji je uputio zahtjev je da uzme u obzir sve odredbe ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku, osobito one koje navode broj mjesečnih obroka koje treba platiti i datum dospijeća prvog i posljednjeg mjesečnog obroka predviđenog za otplatu kredita, kao i eventualne druge odredbe kojima se predviđaju obveze stranaka, kako bi provjerio omogućuju li u ovom slučaju sve te odredbe potrošaču da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi trajanje tog ugovora.

45 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 2. točku (c) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu ne mora izričito navesti njegovo trajanje pod uvjetom da odredbe tog ugovora omogućuju potrošaču da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi to trajanje.

Drugo pitanje

46 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (c) Direktive 2008/48 tumačiti na način da navođenje trajanja ugovora u ugovoru o kreditu određuje razdoblje „tijekom” tog trgovačkog posla u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29.

47 Uvodno valja podsjetiti na to da se u skladu s tom odredbom Direktiva 2005/29 primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., „prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom”.

48 Valja dodati da je točno da je Sud već uzeo u obzir odredbe Direktive 2005/29 kako bi tumačio Direktivu 2008/48 (vidjeti u tom smislu presudu od 10. lipnja 2021., Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, t. 42. do 45.).

49 Međutim, u ovom slučaju valja utvrditi da tužitelji iz glavnog postupka svojom tužbom traže, kao prvo, utvrđenje ništetnosti odredbi ugovora o kojem je riječ u glavnom postupku zbog povrede odredaba Direktive 2008/48 i nacionalnog propisa kojim se prenosi ta direktiva i, kao drugo, utvrđenje da je predmetni kredit izuzet od kamata i troškova.

50 Puka naznaka, u ugovoru o kreditu da je njegovo trajanje obuhvaćeno razdobljem „tijekom" tog trgovačkog posla, u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29, nema *a priori* nikakav utjecaj na tumačenje članka 10. stavka 2. točke (c) Direktive 2008/48.

51 Osim toga, odluka kojom se upućuje prethodni zahtjev ne sadržava naznaku koja omogućuje utvrđenje pretpostavke na kojoj se temelji drugo pitanje i iz nje ne proizlaze razlozi zbog kojih bi odgovor na to pitanje u ovom slučaju bio potreban za rješavanje spora u glavnom predmetu.

52 U tim je okolnostima drugo pitanje hipotetsko i stoga nedopušteno.

Treće pitanje

53 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 tumačiti na način da se pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a moraju izričito navesti u ugovoru o kreditu ili je dovoljno da ih potrošač može sam utvrditi na temelju odredbi tog ugovora.

54 Uvodno valja podsjetiti na to da se u skladu s tom odredbom u ugovoru o kreditu jasno i sažeto definira EKS i ukupan iznos koji duguje potrošač, izračunani u trenutku sklapanja ugovora o kreditu, pri čemu treba spomenuti i sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope.

55 Kada je riječ o tim pretpostavkama, valja istaknuti da se člankom 19. Direktive 2008/48 predviđa, kao prvo, u stavku 3., da se izračun efektivne kamatne stope temelji na pretpostavci da će ugovor o kreditu ostati valjan tijekom dogovorenog vremenskog razdoblja te da će i vjerovnik i potrošač ispuniti svoje obveze prema uvjetima i datumima definiranima u tom ugovoru o kreditu. Kao drugo, u skladu sa stavkom 4. tog članka, u slučaju ugovorâ o kreditu koji sadržavaju klauzule koje dopuštaju varijacije stope zaduživanja i, prema potrebi, pristojbi sadržanih u EKS-u, ali koje se ne mogu odrediti u trenutku izračuna, EKS se izračunava prema pretpostavci da će stopa zaduživanja i ostale pristojbe ostati fiksne u odnosu na početnu razinu i da će se one primjenjivati sve do kraja ugovora o kreditu. Kao treće, u stavku 5. navedenog članka predviđa se da se, kada je to potrebno, u izračunu EKS-a mogu primijeniti i dodatne pretpostavke navedene u Prilogu I. Kao četvrto, tim Prilogom u njegovom dijelu II. pojašnjavaju se dodatne pretpostavke potrebne za izračun EKS-a.

56 Valja dodati da je obveza navođenja pretpostavki primijenjenih u izračunu EKS-a ilustriranih reprezentativnim primjerom predviđena i u članku 5. stavku 1. točki (g) i članku 6. stavku 1. točki (f) Direktive 2008/48 kao obveza pružanja informacija prije sklapanja ugovora.

57 Navođenje, u predugovornoj fazi, različitih pretpostavki primijenjenih u izračunu EKS-a usto omogućuje provedbu cilja iz članka 5. stavka 1. Direktive 2008/48 koji se odnosi na informacije potrebne za usporedbu različitih ponuda kako bi se potrošaču omogućilo da odluku o sklapanju ugovora o kreditu donese uz poznavanje relevantnih činjenica, pri čemu se ta usporedba mora moći provesti uzimajući u obzir EKS nakon različitih trajanja ponuda koje su mu na raspolaganju (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, t. 48.).

58 Kada je riječ o obvezi navođenja tih različitih pretpostavki u ugovoru o kreditu, u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (g) Direktive 2008/48, iz sudske prakse navedene u točki 30. ove presude proizlazi da je svrha te obveze osigurati da se potrošač upozna sa svojim pravima i obvezama.

59 Tako se tim navođenjem potrošaču mora omogućiti da provjeri je li trgovac točno izračunao EKS i, u slučaju niječnog odgovora, da ostvari svoja prava, osobito pravo na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 14. Direktive 2008/48, s obzirom na to da je rok za ostvarivanje tog povlačenja produljen u slučaju povrede zahtjeva predviđenih člankom 10. te direktive i zahtjeva drugih prava predviđenih nacionalnim propisom, kao sankcije donesene u skladu s člankom 23. navedene direktive.

60 U tom pogledu Sud je presudio da je od ključne važnosti u ugovoru o kreditu obveza navođenja, među ostalim, elemenata poput EKS-a iz članka 10. stavka 2. točke (g) Direktive 2008/48 (presuda od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 70.).

61 Na temelju te sudske prakse valja utvrditi da navođenje u ugovoru o kreditu pretpostavki primijenjenih u izračunu EKS-a također ima ključnu važnost za potrošača, osobito zbog razloga navedenih u točkama 58. i 59. ove presude.

62 Ako nenavođenje tih elemenata u ugovoru o kreditu može dovesti u pitanje mogućnost potrošačeve ocjene dosega njegove obveze, sankciju gubitka prava vjerovnika na kamate i troškove, koju propisuje nacionalni propis, valja smatrati proporcionalnom, u smislu članka 23. Direktive 2008/48 (vidjeti u tom smislu presudu od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 71.).

63 Budući da, kao što je to navedeno u točki 55. ove presude, pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a mogu biti složene, potrebno ih je jasno, sažeto i izričito navesti u ugovoru o kreditu, pri čemu sama mogućnost da ih potrošač utvrdi na temelju različitih odredbi tog ugovora nije dovoljna da ih potrošač može sam utvrditi na temelju odredbi tog ugovora.

64 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a moraju izričito navesti u ugovoru o kreditu i da u tom pogledu nije dovoljno da ih potrošač može sam utvrditi na temelju odredbi tog ugovora.

Troškovi

65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (sedmo vijeće) odlučuje:

1. Članak 10. stavak 2. točku (c) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ, kako je izmijenjena Direktivom Komisije 2011/90/EU od 14. studenoga 2011.,

treba tumačiti na način da se:

u ugovoru o kreditu ne mora izričito navesti njegovo trajanje pod uvjetom da odredbe tog ugovora omogućuju potrošaču da bez poteškoća i sa sigurnošću utvrdi to trajanje.

2. Članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48, kako je izmijenjena Direktivom 2011/90,

treba tumačiti na način da se:

pretpostavke primijenjene u izračunu EKS-a moraju izričito navesti u ugovoru o kreditu i da u tom pogledu nije dovoljno da ih potrošač može sam utvrditi na temelju odredbi tog ugovora.

Potpisi